

ઉનાળાની બપોર

ઉનાળાની બપોર પરસેવો પડે, માણસને તડકે થકવી નાખે,

ધોમધમતો તાપ ધગાવે જ્યારે, પાણીની વરાળ થઈ જતી લાગે,

વરસાદની ઠંડક મળી જાય જો, ધરતી પર લીલોતરી છવાઈ જાય

તરબૂચ અને કેરીનું શરબત મળે જ્યારે, લીંબુનું શરબત આવામાં અમૃત લાગે ત્યારે,

ભરબપોરે ઉનાળામાં વૃક્ષની નીચે બેસું, જીવનની સફરમાં શાંતિનો અનુભવ કરુ હું!

- પૂજા અનિલકુમાર પટેલ

થપાટ

સમજાય નહીં તો કુદરતની પડે થપાટ
વણબુદ્ધિવાન બને ચપળ, થકી થપાટ

આમતેમ મારી ફાંફાં, પડે જ્યારે થપાટ
સઘળું વિસ્મૃત, બને સ્મૃત થકી થપાટ

ઈર્ષા, અદેખાઈએ લીધું સ્થાન વણ થપાટ
સર્વોએ લીધી વિદાય જીવનમાં, થકી થપાટ

ચાહવા મથું હું ઈશ તને વણ થપાટ
મારો સર્વસ્વ તું, ન દે મુજને થપાટ

પૂજન કરું સ્વામિ તારું હું વણ થપાટ
સંસાર પાર કરવા લગાવ મને થપાટ

- જે. એલ. જિકાદ્રા

મંજિલ

રાખ મંજિલ પર જ નજર, ઉઠાવ કદમ ને શરૂ કર સફર

હશે મન મક્કમ ને વિશ્વાસ મળી જ જશે સાચી ડગર

હશે મારગ સીધો મંજિલના, મારગમાં આવશે કાંટા ને કંકર.

નિશ્ચિત કરે છે કરમ જ તારા, પહોંચાડશે તને એ નીચે કે ઉપર.

સાચી હોય લગન જો મનમાં, સાથ આપે જ છે સદા ઈશ્વર.

- જાગૃતિ ડી. વ્યાસ

કવિતા

કાળા ભમ્મર કેશ, કેશની ઉલ્જન કવિતા,
મીઠળ,મહેદી,પીઠી, નવેલી
દુલ્હન કવિતા.

થોડા માં ઘણું, ઘણું સમજાવે
સમજાય તો, ટુંકી બહર , ટુંકી બહરનો
ભાવ, ગહન કવિતા.

ક્યારેક ખડખડાટ હાસ્ય તો
ક્યારેક ઉદાસી,
જેવા તેવાથી ઉકેલાય ના, અઘરો પ્રશ્ન કવિતા.

પુરાવો છે એની હયાતી, ને એની હાજરીનો,
ડાળીએ ડાળીએ પાંદડે પાંદડે સ્પંદન કવિતા.

શ્વેત લિખાસ, નીરસ જીવન ને જવાબદારી,
ઘરના એકાંત ખૂણે, વિધવાનું રુદન કવિતા.

- પ્રણવ ઝાંખર

તારી વાત

તું યાદ ન કરે તો કંઈ નહીં,
મારા દિલમાં તારી વાટ
સજાવી રાખી છે,

આ રમતી આ નાનકડી
આંખોમાં,
હજી તારી તલાશ છુપાવી
રાખી છે,

શબ્દો થઈ ગયા છે કેક મૌન,
આ મૌન શબ્દોમાં ફરિયાદ
દબાવી રાખી છે,

તું મળે કે ન મળે મુજને,
બંધ હોઠોમાં તારી વાત દબાવી રાખી છે.

રસ્તા થયા સઘળા અજાણ,
અજાણ રસ્તે પણ નજરો લગાવી રાખી છે,

- વિજય પરમાર

નવજાત શિશુ

કંઈક નવી આશા દિશા સહ જઈશ દુનિયામાં,
મન હરખાયું કે જઈને જ આપીશ ખુશી મોરી માને.

છોડ આ બંધનથી હે ઈશ્વર જલ્દી તું
મને, મુક્ત કરી દે દુઃખથી હે ઈશ, જલ્દી
મોરી માને.

કરી સહન અપાર વેદના મોરી
માએ, મુજ તણું જોયું મુખડું ત્યારે મોરી
માએ.

પણ, લઈ આવ્યો હું બીમારી તણું ધર,
બદલી ગયું પલભરમાં જ મુખડું મોરી માનું.

દુઃખ ભૂલી પોતાનું, ભૂલી એક ઝાટકે ખુશી,
લાગી રિઝવવા ઈશને કર રક્ષા મોરા શિશુની.

જોઈ રહ્યો લાચાર થઈ, કરી રહ્યો મહેસુસ,
નહી ભૂલું ઉપકાર તણો બદલો,
ધન્ય તને મોરી મા. -રાજેશ્રી હુંમર

થોડો ઘણો તો ફરક મળશે!!

ક્યાંક ઉઝરડા તો ક્યાંક મલમ
મળશે,
સંબંધે સંબંધે થોડો ઘણો તો
ફરક મળશે!!

ક્યાંક અતિરેક તો ક્યાંક ઓછું
મળશે,
લાગણીએ લાગણીએ થોડો
ઘણો તો ફરક મળશે!!

ક્યાંક ભીનું તો ક્યાંક કોરું
મળશે,
નીતરતાં અને આલાલીલામાં થોડો ઘણો તો ફરક મળશે.

ક્યાંક કૃષ્ણ ભક્તિની કથા તો ક્યાંક લીલા મળશે,
શ્રીકૃષ્ણને પામવામાં થોડો ઘણો તો ફરક મળશે!!

ક્યાંક આદિમ સંસ્કૃતિ તો ક્યાંક વેદ પુરાણ મળશે,
ઈતિહાસને જાણવામાં થોડો ઘણો તો ફરક મળશે!!

- બીના નિલેશ પીઠડીયા

દિવસાંતે

દિવસાંતે જ્યારે સહુ વૃક્ષો
સરવાળો મારે,
છેદાઈ ગયેલાં તરુઓનું
સમર્પણ ચોપડે મારે.
કપાયેલાં ભાંડુઓની જોઈને
અવદશા,
વૃક્ષો આખી રાત તેનો શોક
પાળે!
ઝાકળ-બિંદુ લાગે ભલે આપણે
પણ,

વહેરાયેલાં ળાલાંની વ્યથાએ વૃક્ષો આંસુડાં પારે !
ગુમાવ્યા છતાં ળાલાંને, માનવ માટે જાત ઘસે છે!
જીવન વૃક્ષોનું સહુને મોટો પાઠ શીખવે છે !

- ભગવતી પંચમતીયા

ક્યાં ભાત પામી?

રંગ છાણી ઘાત પામી,
કલ્પના ક્યાં ભાત પામી?
સંઘર્ષોથી દાહ પામી,
કલ્પના ક્યાં ભાત પામી?

રાહ ચાલી ના જ પહોંચી,
ચાહ ઠાલી છેક હોંચી,
રાત જાગી વાદ પામી,
કલ્પના ક્યાં ભાત પામી?
શાન ભાને સાવ ભૂલી,
વાત સાચી નાજ ખૂલી,
હાય ગાજી રાગ પામી,
કલ્પના ક્યાં ભાત પામી?

આંગણાં છૂટ્યા જ દૂભી,
માંગણાં ખૂટ્યા જ ચૂભી,
સાવ હારી ભાર પામી,
કલ્પના ક્યાં ભાત પામી?
. છેક જૂઠાણું જ ઝીલી,
કોકિલા જીવાય ખીલી?
આંખ દાખી જ્ઞાન પામી,
કલ્પના ક્યાં ભાત પામી?

- કોકિલા રાજગોર

રચનાં

કુદરત રાખે છે આપણા કર્મોનો હિસાબ,
મળતો અહીંજ સારા-ખોટાં કર્મોનો હિસાબ.

દરેક રાખે છે અહીં ફક્ત પૈસાનો
હિસાબ,
ઈશ્વર રાખે છે આપણા બધાં
કર્મોનો હિસાબ.

જેવાં જેનાં કર્મો એવો નીકળતો
હિસાબ,
ઈશ્વર એમનાં ચોપડે રાખે છે
આપણો હિસાબ.

સારા કર્મોનો અહીં મળતો નફામાં હિસાબ,
ખોટાં કર્મોનો અહીંજ ચૂકવવો પડશે હિસાબ.

જેવાં હોય છે કર્મો એવો નીકળતો હિસાબ,
સારા-નરસા કર્મોનો થતો અહીં જ હિસાબ.

- ચિરાગ શર્મા

બદલાયેલા સમય સાથે ખુદને બદલો.....

હવે સમય બદલાયો છે. પહેલાં સ્ત્રીઓ માત્ર ઘર પરિવાર સાચવતી અને પુરુષ બહાર કામ કરવાં જતો પણ આજનાં બદલાયેલાં સમયમાં પુરુષની સાથે સાથે સ્ત્રીઓ પણ દરેક ક્ષેત્રમાં આગળ વધી છે. તેઓ ઘરની જવાબદારી, બાળકો સાથે સાથે બહારનાં કામ પણ સરસ રીતે નિભાવી જાણે છે. આજનાં સમયમાં સ્ત્રીઓ કમાતી થઈ તો તેઓ આર્થિક રીતે પગભર થઈ છે

જો તમારી પાસે એજ્યુકેશન, ઓફિસ કે કંપનીમાં જોબ કરી શકો ખૂબ ઓછું ભણેલી છે અથવા તેનાં કરવાં જાય તે પસંદ નથી તો આવી લે બલ લાગી જાય છે. આવી નથી.

જે સ્ત્રીઓ બહાર નોકરી ઓછું ભણેલી છે તો તે પણ પોતાનાં કોઈકે સાચું જ કહ્યું છે કે × જહાં

સ્ત્રીઓ માયાળું અને બાળકોને સારી રીતે સાચવી શકે છે. બાલમંદિર ખોલી શકો છો, અથવા થોડાં રમકડાં વસાવી લો. આમાં મેળવી શકશો. અમુક સ્ત્રીઓ કરવાં જાય શક્તી નથી તો તેઓ ઘરે જેમાં ખૂબ ઓછાં સમયમાં તમે છો.

કોઈ નાનાં ગામમાં કે પછી શહેરમાં ઓછું ભણેલી સ્ત્રી હોય તો તેઓ ઘરેથી ટિકિન સર્વિસ ચલાવી શકે છે. અથવા ઘરે જ જાત જાતનાં સૂકાં નાસ્તાઓ બનાવી વેચી શકે છે. તમને પાર્લરનો શોખ હોય તો તેનાં કલાસ કરી તમે ઘરેથી બ્યુટી પાર્લર ચલાવી સારી એવી આવક મેળવી શકો છો. રમાબેન આવી જ એક આત્મ નિર્ભર સ્ત્રી છે, જે કોરોનોમા પતિની નોકરી જતી રહેતાં તેઓ ઘરેથી જ સૂકાં નાસ્તાઓ બનાવી વેચતાં હતાં. હવે રમાબેન બીજા આડોશ પાડોશની વીસ જેટલી સ્ત્રીઓ રાખી પોતાનો આ ધંધો ખૂબ સરસ રીતે સંભાળી અને સારી એવી આવક મેળવે છે.

આમ આજનાં આધુનિક સમયમાં, અને મોંઘવારીમાં સ્ત્રીઓ પણ પોતાની મહેનત અને આપસૂઝથી થોડીઘણી કમાણી કરી તેમનાં પરિવારને મદદરૂપ થાય અને સાથે સાથે પોતે પણ આત્મ નિર્ભર બની શકે છે. પોતે થોડું ઘણું કમાસે તો તેને પણ કોઈની પાસે હાથ લાંબો નહી કરવો પડે. ઘરનાં કામકાજ સાથે ફી સમયમાં પોતાની અંદર પડેલી આવડતો અને શોખનો વિકાસ કરી દરેક સ્ત્રીઓ સ્વાવલંબી બની શકે છે.

વર્ષા ભટ્ટ (વૃંદા)

ડિગ્રી હોય તો તમે બહાર કોઈ પણ અમુક એવી સ્ત્રીઓ છે જે ઘર પરિવારને તે બહાર નોકરી સ્ત્રીઓ પર હાઉસ વાઈફનું સ્ત્રીઓએ નિરાસ થવાની જરૂર નથી જય શક્તી કે પછી સપનાઓ સાકાર કરી શકે છે. ચાહ, વહા રાહ. ×

દયાવાળી હોય છે. પોતાનાં તો તમે ઘરે પણ એક નાનું પ્રી સ્કુલ ચલાવી શકો છો. બસ તમે ઘરે રહીને સારી આવક ભણેલી હોય છે પણ બહાર જોબ ટયુશન કલાક ચલાવી શકે છે. સારી એવી આવક મેળવી શકો છો.

-: દયા :-

‘દયા’, એ સમસ્ત જીવોનું કલ્યાણ કરનાર એક દિવ્ય ભાવ છે. એ ધાર્મિકતા, માનવતા, સહનતા અને પરમાર્થ એ ચારેય ગુણોની જનેતા છે. એટલે કે આ ગુણો જ સંસારરૂપી સાગરનાં જરૂરી રસ અને કસ છે.
શ્રી તુલસીદાસજીએ કહ્યું છે કે,
×દયા ધર્મ કા મૂલ છે,
પાપ મૂલ અભિમાના
તુલસી દયા ન છોડીએ,
જબ લગ ઘટમે પ્રાણ×||
દયાને ધર્મનું મૂળ કહ્યું છે.
હૃદયમાં દયા હશે તો ધર્મ હશે. ધર્મ હશે ત્યાં આનંદ અને મંગળ થશે.

×યત્ર યોગેશ્વરઃ કૃષ્ણ,
તત્ર પાર્થ ધનુર્ધરઃ||
તત્ર શ્રી વિજયોભૂતિ,
કૃયા નીતિર્મતિ મમ્||×

આ શ્રી મદ્ ભગવદ્ ગીતાજીમાં શ્રી હરિનું શ્રી મુખી વચન છે. શ્રી કૃષ્ણ પોતે ધર્મનું સ્વરૂપ છે અને પાર્થ કર્મ કરતાં માનવ સમાજનું સ્વરૂપ છે. સારાંશ છે કે ×ધર્મ હશે ત્યાં વિજય હશે. ×
આ અનંતકોટી બ્રહ્માંડોનાં સર્જન, પાલન અને અંતે કલ્યાણનાં શુભ કાર્યોમાં પણ શ્રી હરિનાં હેતુમાં દયાભાવ જ સમાયેલાં છે.
શ્રી પ્રભુને, ‘દયામય’, ‘‘દયા નિધાન’’, ×દયાના સાગર×, ×અકારણ કરુણા કરણ×, ×ભક્ત-વત્સલ×, એવાં દયાળુનાં અનેક બિરુદો ઋષિ, મુનિ, ભક્ત કવિઓએ આપ્યાં છે.
આપણાં ઋષિઓ, મુનિઓ, ભક્ત કવિઓનાં હૃદય દયાળુ હતાં. એટલે જ ત્યાં સાચો ધર્મ હતો અને એટલા જ માટે પ્રભુનાં સાક્ષાત્કાર કે મોક્ષ થયેલાંનાં અસંખ્ય દૃષ્ટાંતો છે.

એ સત્ય છે કે, ×મનુષ્ય× સમાજનો એકમ છે×. સંસારમાં એક બીજાનાં સહકાર અને સહયોગ વગર સમાજ જીવરશ્થ શક્ય નથી. એટલે માનવ જીવન માટે મુળભુત જરૂરી તત્વ, ‘દયા’ છે.
આપણાં ધર્મશાસ્ત્રોમાં સમસ્ત મનુષ્યોને સમસ્ત જીવો માટે અખંડ દયાભાવ રાખવા વિશે ખૂબ જ કહ્યું છે અને હાલમાં પણ કહેવાઈ રહ્યું છે. પરંતુ એ દુઃખદ છે કે, આજીવન શિક્ષણ સાથે યથાર્થ સત્ય ધર્મ સંસ્કૃતિનાં પાન ભૂલાઈ ગયાં છે.
એટલે સુધી સંકુચિત હૃદયનો, સ્વાર્થી, દયાહીન થયેલો માનવ આજે ×હું અને મારું× એટલાં દૃઢ વર્તુળો કરતો થયો છે, વર્તન પણ એવાં જ કરે છે. એનાં સંકુચિત મન-હૃદયમાં દયા-ધર્મના ભાવનું યથાર્થ ભાન કે યોગ્ય સ્થાન નથી રહ્યું. એટલે સેવાભાવી, પરમાર્થી વગેરે એવી જીવ કલ્યાણની પ્રવૃત્તિઓ લુપ્ત થતી જાય છે. માનવીઓ ખોટી વાહ! વાહ! શ્રદ્ધા લાભ અને સ્વાર્થવૃત્તિમાં રચ્યાં-પચ્યાં રહે છે.
મૂળ ધર્મને પોતાને અનુકૂળ હોય તેવી વ્યાખ્યાઓ બનાવી સગવડિયો ધર્મ કરી પાડ્યો છે. ઘણાં અંચલ લોકો ઉપદેશો પણ આપતાં થયાં છે. મૂળ સનાતન ધર્મને દયાનાં મૂળની જરૂર છે પરંતુ, પોતાની જાતે ગોઠવી લીધેલ સગવડિયા ધર્મને દયાનાં મૂળની ક્યાં જરૂર છે?

મનઘર્ષત અર્થઘટન કરી, સગવડિયા ધર્મના સહારા લઈને, મન સમાધાન કરે અને કરાવે છે. માનવીને દયા ભાવનું આચરણ કરી પ્રૂણ કમાવાની અમૂલ્ય અને દુર્લભ તકો જરૂર મળતી હોય છે; તે અજ્ઞાન વશ અને મિથ્યાજ્ઞાન વશ ગુમાવ્યા જ કરે છે. એટલે જ સત્ય ધર્મને ચીધેલા જીવનાં સરળ રસ્તા બદલાઈ ગયા હોવાથી, અવાર-નવાર ચિત્ર-વિચિત્ર ઘટનાઓ ઘટે છે અને મૂળ વગરનાં વૃક્ષની જેમ માનવો ભાંગી પડે છે.

પછી ભગવાનનો તો ક્યારેક ભાગ્યનો દોષ બતાવી પોતાને નિર્દોષ સાબિત કરવા નિષ્કળ પ્રયાસો કર્યા કરે છે! અંતે મોઢો મનુષ્ય જન્મ અફળ જાય અને ફરીથી અનેક યોનીમાં જન્મ-મરણનાં ચક્રર ચાલુ રહે છે હા, એક વાત ખરેખર સત્ય જ છે કે, દરેક સમય, સંજોગો અનુસંગ જાણીને વિવેકબુદ્ધિ વાપરીને જ દયા દાખવવી જોઈએ.

એટલે ×મનુષ્ય જન્મની સાર્વકતા, ઈશ્વર પ્રાપ્તિ અને મોક્ષ પ્રાપ્તિમાં જ છે × એ બ્રહ્મવાક્યમાં અખંડ શ્રદ્ધા રાખી પોતાનાં ધર્મને યથાર્થ-સત્ય રીતે શીખી, સમજીને સ્વભાવમાં જ દયાભાવ રાખી સત્કર્મ કરવાથી જરૂર ×સર્વમંગલ× થશે.

દિલીપકુમાર